

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Ympäristöministeriön tilinpäätös 2019

Presentationsblad

Utgivare	Miljömisteriet	26.2.2020	
Publikationens titel	Bokslut för miljöministeriets bokföringsenhet 2019		
Publikationsseriens namn och nummer	Miljömisteriets publikationer 2019:6		
Diarie-/projektnummer	VN/239/2019		
ISBN PDF	978-952-361-046-0	ISSN PDF	2490-1024
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-046-0		
Sidantal	96	Språk	finska
Nyckelord	Miljömisteriet, bokslut, verksamhetsberättelse		
Referat	<p>Miljöministeriets bokslutet för 2019 består av en verksamhetsberättelse, utfallskalkyler som redogör för utfallet av budgeten, en intäkts- och kostnadskalkyl som redogör för intäkterna och kostnaderna, en balansräkning som redogör för den ekonomiska ställningen på bokslutsdagen och uppgifter som lämnas i bilagor.</p> <p>Den verksamhetsberättelse som ingår i bokslutet innehåller ledningens verksamhetsrapport, en rapport över de samhälleliga verkningarna av ministeriets verksamhet, en beskrivning av den funktionella effektiviteten, avkastningen och kvalitetsledningen samt om hanteringen av mänskliga resurser. Verksamhetsberättelsen innehåller också ett utlåtande om bedömningen av den interna kontrollen, resultaten av helhetsbedömningarna och sammanfattningar av oegentligheter.</p>		
Förläggare	Miljömisteriet		
Beställningar/distribution	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: vnjulkaisumyynti.fi		

Sisältö

1	Toimintakertomus	8
1.1	Johdon katsaus toimintaan.....	9
1.2	Toiminnan tuloksellisuus ja vaikuttavuus	13
1.2.1	Kestävä kehitys	13
1.2.2	Ympäristönsuojelu	14
1.2.3	Luonnonsuojelu	23
1.2.4	Vesien- ja merensuojelu	27
1.2.5	Alueiden käyttö	33
1.2.6	Asuminen.....	38
1.2.7	Rakentaminen	40
1.3	Toiminnallinen tehokkuus.....	44
1.3.1	Toiminnan taloudellisuus ja tuottavuus.....	44
1.3.2	Maksullinen yhteisrahoitteinen toiminta	47
1.4	Tuotokset ja laadunhallinta.....	48
1.4.1	Suoritteiden määrät ja aikaansaadut julkishyödykkeet.....	48
1.4.2	Lainsäädännön, tutkimuksen- ja hallinnonalan ohjauksen kehittäminen	50
1.5	Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen	52
1.5.1	Henkilöstön määrä ja rakenne.....	53
1.5.2	Työhyvinvointi ja työkykyinvestoinnit	55
1.5.3	Osaaminen ja muu aineeton pääoma.....	56
1.5.4	Tehty työaika ja henkilöstökulut.....	58
1.6	Tilipäätösanalyysi.....	58
1.6.1	Rahoituksen rakenne ja talousarvion toteutuminen.....	59
1.6.2	Tuotto ja kululaskelma ja tase	60
1.7	Sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuma	61
1.8	Arviointien tulokset	62

1.9	Yhteenvetotiedot väärinkäytöksistä.....	62
1.9.1	Virheitä ja väärinkäytöksiä koskevat yhteenvetotiedot	62
1.9.2	Takaisinperintää koskevat yhteenvetotiedot.....	63
2	Talousarvion toteutumalaskelma.....	64
3	Tuotto- ja kululaskelma.....	70
4	Tase	72
5	Liitetiedot	74
5.1	Tilinpäätöslitteet	74
	Tilinpäätöksen liite 1.....	76
	Tilinpäätöksen liite 2.....	78
	Tilinpäätöksen liite 3.....	79
	Tilinpäätöksen liite 4.....	80
	Tilinpäätöksen liite 5.....	81
	Tilinpäätöksen liite 6.....	82
	Tilinpäätöksen liite 7.....	83
	Tilinpäätöksen liite 8.....	84
	Tilinpäätöksen liite 9.....	85
	Tilinpäätöksen liite 10.....	86
	Tilinpäätöksen liite 11.....	87
	Tilinpäätöksen liite 12.....	88
	Tilinpäätöksen liite 13.....	89

Tilinpäätöksen liite 14.....	90
Tilinpäätöksen liite 15.....	91
Tilinpäätöksen liite 16.....	92
Tilinpäätöksen liite 17.....	93
6 Allekirjoitukset.....	94

1 Toimintakertomus

Ympäristöministeriön vuoden 2019 toimintakertomuksen laadinnassa on otettu huomioon laki valtion talousarviosta (423/1988), talousarvioasetus (1243/1992) ja Valtiokonttorin 10.12.2019 antama ohje sekä muut määräykset ja suositukset kertomusten laadinnasta.

Toimintakertomuksessa on tarkasteltu toiminnan tuloksia ja vaikutuksia suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Ympäristöministeriön keskeiset vaikuttavuustavoitteet vuodelle 2019 olivat ympäristöministeriön strategian 2030 "Parempi ympäristö tuleville sukupolville" mukaisesti; 1) Hyvä ympäristö ja monimuotoinen luonto, 2) Hiilineutraalikiertotalousyhteiskunta ja 3) Kestävä kaupunkikehitys. Vaikuttavuustavoitteet toteuttavat Sipilän hallituksen ja Rinteen/Marinin hallituksen ohjelmia sekä syksyllä julkaistua Marinin hallituksen toimintasuunnitelma Osaava ja osallistuva Suomi (Valtioneuvoston julkaisu 2019:27). Tämän tilinpäätöskertomuksen rakenne on YM:n strategian mukainen.

Ympäristöministeriön vuoden 2019 tulossopimuksen runko perustuu ministeriön vaikuttavuustavoitteiden lisäksi Sipilän hallituksen painopistealueisiin ja kärkihankkeisiin. Tuloksellisuuden kuvaus perustuu ministeriön vuoden 2019 tulossopimuksessa esitettyjen tavoitteiden toteutumisen raportointiin.

Tuloksia ja vaikuttavuutta tarkastellaan näiden tehtäväkokonaisuuksien pohjalta, jotka organisaatorakenteesta riippumatta antavat kokonaiskuvan koko toimialueen vaikuttavuuden kehittymisestä. Toiminnallisen tehokkuuden sekä tuotosten raportoinnissa on hyödynnetty muun muassa työajanseurantajärjestelmästä ja kirjanpidosta saatua seurantatietoa.

1.1 Johdon katsaus toimintaan

Vuonna 2019 työskentelyssä painottuivat toisaalta Suomen EU-puheenjohtajuuskauteen liittyvien tehtävien hoitaminen ja toisaalta uuden hallitusohjelman toimeenpanon aloittaminen.

EU:n puheenjohtajuuskauden velvoitteet hoidettiin kokonaisuutena erinomaisesti. Suomen puheenjohtajakaudella neuvottelut hiilineutraalius-2050 tavoitteesta huipentuivat ja Eurooppa-neuvosto vahvisti tavoitteen saavuttaa ilmastoneutraali EU vuoteen 2050 mennessä Pariisin sopimuksen tavoitteiden mukaisesti. Kiertotalous näkyi vahvasti yhtenä epävirallisen ympäristöministerikokouksen teemoista. Suomen johdolla valmisteltiin myös EU:n ympäristöneuvoston kiertotalouden päätelmät ja edistettiin EU rakennustuoteasetuksen uusimista eritoten kiertotalouden osalta. Jäsenmaat hyväksyivät yksimielisinä Suomen aloitteesta laaditut päätelmät rakennusalan kiertotaloudesta. Kemikaalien ympäristövaikutusten osalta käytiin kansainvälisiä sopimusneuvotteluita koskien kansainvälistä kemikaalistrategiaa ja kemikaalien ja jätteiden kestävä hallintaa vuoden 2020 jälkeen. EU:n ympäristöneuvostossa hyväksyttiin päätelmät luonnon monimuotoisuudesta, jotka ohjaavat EU:ta luonnon monimuotoisuutta koskevien tavoitteiden ja päämäärien saavuttamisessa vuodesta 2020 eteenpäin. Suomen kaudelle yllättäen siirtyneen CITES-sopimuksen osapuolikokouksen vaativa EU-koordinaatio ja loppuvaiheen EU-kantojen valmistelu hoidettiin kiitettävästi lyhyestä valmistautumisajasta huolimatta.

Suomen EU-puheenjohtajakausi näkyi myös ympäristöministeriön vuoden 2019 luvuissa mm. henkilöstömäärän ja henkilöstökulujen kasvuna ja lentomat kustuksen ja taksien käytön lisääntymisenä. Suomi kompensoi kuitenkin EU-puheenjohtajakauden kokousten lentoliikennepäästöt rahoittamalla hankkeita, jotka vähentävät kasvihuonekaasupäästöjä ja samalla edistävät kestävä kehityksen tavoitteita. Vaikka puheenjohtajuuskausi kuormittikin paljon suurta osaa henkilöstöstä, ministeriön työtyytyväisyys säilyi varsin hyvällä tasolla.

Ympäristöministeriö toteutti vuonna 2019 tuloksellisesti hallitusohjelman kirjauksia ja jatkoi valmistautumista ja vaikuttamista julkisen hallinnon rakennemuutoksen. Ympäristöministeriö edisti merkittäviä lakihankkeita ja toteutti tuloksellisesti hallituksen kärkihankkeita. Valtioneuvosto antoi eduskunnalle 5 hallituksen esitystä ympäristöministeriön toimialalta ja hyväksyi 26 ympäristöministeriön toimialan valtioneuvoston asetusta ja lisäksi aloitettiin kaikkien keskeisten, ympäristöministeriön vastuulla olevien uutta hallitusohjelmaa toteuttavien lakihankkeiden valmistelu.

Ympäristönsuojelulain uudistamista koskenut laaja ja pitkäkestoinen uudistamistyö muun muassa lain menettelyiden tehostamiseksi ja sujuvoittamiseksi saatettiin päätöksen. Laki eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta (764/2019) vahvistettiin ja lain toimeenpanemiseksi tarvittavia toimia jatkettiin ympäristöministeriössä. Ympäristönsuojelun tietojärjestelmien digitalisointia lupamenettelyn ja valvonnan tehostamiseksi jatkettiin.

Ensimmäinen ilmastolain mukainen Ilmastovuosikertomus annettiin kesäkuussa eduskunnalle. On todennäköistä, päästökaupan ulkopuolisille sektoreille asetetut tavoitteet saavutetaan sekä vuodelle 2020 ja että vuodelle 2030, kun keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmassa (KAISU) listatut toimet toteutetaan. Suomen puheenjohtajuuskaudella neuvostossa saavutettiin poliittinen yhteisymmärrys EU:n hiilineutraalius-2050 tavoitteesta. Kansainvälisissä ilmastoneuvotteluissa Madridissa onnistuttiin päättämään toimista, jotka vahvistavat ilmastomuutokseen liittyvien menetysten ja vahinkojen ehkäisyä ja käsittelyä, mutta neuvottelut kansainvälisten markkinamekanismien toimeenpanosäännöistä siirtyivät seuraavaan kokoukseen.

Arktisen neuvoston Suomen puheenjohtajuuskausi päättyi toukokuussa 2019 pidettyyn ulkoministerikokoukseen. Ponnisteluista huolimatta kokouksesta ei saatu yhteistä deklaraatiota. YM jatkoi kokouksessa työtä ilmastomuutosta kiihdyttävän ja terveyshaittoja aiheuttavan mustahiilipäästöjen hillitsemiseksi. Ulkoministerit hyväksyivät Arktisen neuvoston työryhmien työohjelmat 2019–2021, joiden pohjalta yhteistyö jatkuu myös YM:n vastuulla olevissa työryhmissä.

Marinin hallitusohjelman strateginen tavoite Suomen hiilineutraaliudelle vuonna 2035 ja ohjelman kunnianhimoisia ilmastotoimia koskevat kirjaukset edellyttivät ympäristöministeriöltä lisäpanostuksia. Ympäristöministeriö vastaa hallituksen ilmasto- ja energiapolitiittisen ministerityöryhmän työn koordinoinnista. Ilmastolain uudistus käynnistettiin laajalla kansalaiskyselyllä ja käynnistämällä tarvittavat selvityshankkeet. Ilmastopaneelin voimavaroja lisättiin ja uusi paneeli nimitettiin toimikaudelle 2020–2022. Samaan aikaan jatkettiin kuntien ilmastohankkeiden tukemista.

Ympäristöministeriö edisti siirtymää kiertotalouteen monin tavoin. Suomen johdolla valmisteltiin mm. EU:n ympäristöneuvoston kiertotalouspäätelmät, jatkettiin kansallisen muovitiekartan ja valtakunnallisen jätesuunnitelman toimeenpanoa ja otettiin käyttöön jätteiden ja sivuvirtojen vaihdannan sähköinen alusta (Materiaalitori). EU:n laajan jätesäädöspaketin toimeenpanoa linjaavan työryhmän mietintö valmistui syksyllä ja hallituksen esityksen valmistelu jatkui sen pohjalta. Komission kertakäyttömuveja koskevan SUP-direktiivin toimeenpano alkoi vaihtoehtoja koskevalla selvityksellä.

Hallituksen ohjelman yhtenä strategisena tavoitteena on pysäyttää luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen Suomessa. Asetuksilla perustettavien valtion maiden luonnonsuojelualueiden säädösvalmistelu eteni maakunnallisina kokonaisuuksina. Vuoden 2019 aikana annettiin Etelä-Savon ja Etelä-Karjalan alueita koskevat asetukset, joilla perustettiin yhteensä 126 luonnonsuojelualuetta, yhteisalaltaan noin 13 400 hehtaaria. Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman (METSU-ohjelman) keinoin suojeltiin vuonna 2019 noin 4 573 hehtaaria yksityisten maanomistajien maita. Lajien viides uhanalaisuusarviointi julkaistiin maaliskuussa. Tulokset osoittavat lajiston köyhtymisen jatkuneen. Panostukset niin lajien kuin luontotyyppienkin uhanalaistumiskehityksen pysäyttämiseksi ovat vuoden kuluessa merkittävästi lisääntyneet muun muassa Helmi-ohjelman kautta.

Luontomatkailun ja virkistyskäytön palveluiden kysyntä suojelualueilla lisääntyi edelleen, esimerkiksi kansallispuistokäyntien määrä kasvoi 2 prosenttia edellisvuoteen verrattuna. Kansallispuistokävijöiden lähiseudulle jättämän rahankäytön vaikutus kasvoi 3,7 prosenttia ollen nyt yli 219 miljoonaa euroa. Kasvuprosentit ovat vaihdelleet eri vuosina, mutta nousutrendi on jatkunut jo yli 15 vuotta.

Ympäristöministeriö osallistui maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan yhteisen maatalouspolitiikan uudistamisen valmisteluun. Tavoitteena on ympäristö- ja ilmastopolitiikan ja maatalouspolitiikan koherenssin lisääminen. Erityisesti tavoitteena on, että valmistelussa tulisivat entistä vahvemmin huomioiduksi vesien- ja merenhoidon, luonnon monimuotoisuuden edistämisen, maisemanhoidon ja ilmastotavoitteiden saavuttaminen.

Ympäristöministeriö käynnisti vesiensuojelun tehostamisohjelman 2019–2023, jonka perustana ovat vesien- ja merenhoidosuunnitelmat ja toimenpideohjelmat. Ohjelman tavoitteena on parantaa vesien tilaa ja lisätä luonnon monimuotoisuutta sekä vähentää meriympäristön pilaantumiseriskiä. Ohjelman toteuttaminen jatkui ELY-keskusten (Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus) myöntämien avustusten, vesiensuojelun tehostamisohjelman sekä kärkihankerahoituksen turvin. Euroopan meri- ja kalatalousrahaston kansallisia varoja suunnattiin meren tilaa parantaviin hankkeisiin. Tarkistettujen tila-arvioiden mukaan järvien ja jokien tila on ennallaan, mutta Suomen meriympäristön tila heikkenee edelleen.

Maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistus käynnistettiin keväällä 2018. Uudistus pyritään saamaan valmiiksi vuonna 2021. Tavoitteena on, että lakiuudistuksessa otetaan huomioon alueidenkäytön suunnittelun ja rakentamisen tulevaisuuden haasteista, muuttuvasta toimintaympäristöstä sekä aluehallinnon rakenteiden muutoksista aiheutuvat kehittämistarpeet. Lisäksi tavoitteena on yksinkertaistaa alueidenkäytön

suunnittelujärjestelmää, kehittää rakentamisen ohjausjärjestelmää sekä selkeyttää valmistelua, päätöksentekoa ja toimeenpanoa.

Julkisen rakentamisen sisäilmaongelmien ehkäisyyn tähtäävässä Terveet tilat 2028 -ohjelmassa lisättiin tietoisuutta sisäilmaongelmien ratkaisukeinoista jakamalla tietoa eri toimijoiden hyvistä käytännöistä. Ympäristöministeriö osallistui ohjelman toteutukseen mm. panostamalla rakentamisen kosteudenhallintaan liittyvään ohjaukseen ja neuvontaan, strategisen kiinteistönhallinnan kehittämiseen sekä rakennusten koko elinkaaren aikaiseen huoltoon ja ylläpitoon liittyvän osaamisen kehittämiseen. Ympäristöministeriö julkaisi lokakuussa 2019 ohjelman toteutusta tukevan kosteus- ja mikrobivaurioituneiden rakennusten korjauksiin liittyvän oppaan.

Suomen rakennussektorin päästöjä on vähennettävä, kansalliset ja kansainväliset ilmastotavoitteet saavutetaan. Vähähiilisen rakentamisen tiekartan toteutuksella tavoitellaan siirtymistä rakennusten hiilijalanjäljen säädösohjaukseen vuoteen 2025 mennessä. Kertomusvuonna käynnistettiin rakennusten hiilijalanjäljen arviointimenetelmän uuden version testaus ja aloitettiin rakennustuotteiden päästötietokannan kehitys.

Uusien säädösten myötä rakennusten energiatehokkuus on kehittynyt; uusien rakennusten energiatehokkuus on rakennustyyppistä riippuen parantunut parhaimmillaan 20 prosentilla. Asetusten toimeenpanoa edistettiin kertomusvuonna myös oppailla ja koulutuksella. Samoin käytössä oleva energiatodistus on ohjannut kuluttajia kiinnittämään huomioita rakennusten energiatehokkuuteen.

Rakentamisen kiertotalouden osalta julkaistiin raportointivuonna kolme opasta, joiden avulla on tarkoitus parantaa rakennustuotteiden uudelleenkäytön ja kierrätyksen edellytyksiä. Suomen oloihin sopiva menettely rakennusten purkukartoitukseen kehitettiin ja laadittiin ensimmäiset valtakunnalliset suositukset purkutöiden julkisiin hankintoihin kiertotalouden edistämisen näkökulmasta. EU-puheenjohtajuuskaudella edistettiin EU rakennustuoteasetuksen uusimista eritoten kiertotalouden ja asetuksen toimivuusongelmien osalta. Jäsenmaat hyväksyivät yksimielisinä päätelmät rakennusalan kiertotaloudesta, mikä seurauksena rakennustuotteiden uudelleenkäyttö ja kierrätys helpottuvat.

Sipilän hallituksen strategisen "Biotalous ja puhtaat ratkaisut" -painopistealueen tavoitteiden mukaisesti puun käyttöä rakentamisessa edistettiin erityisesti julkisessa rakentamisessa ja kerrostalorakentamisessa. Puurakentamisen ohjelman toimenpiteet kohdistuivat pääosin kasvukeskusten asuin- ja julkisen rakentamisen sekä maanrakentamisen osaamisen kehittämiseen. Julkisessa rakentamisessa puurakennusten osuus on noussut 15–25 prosenttiin riippuen rakennustyyppistä.

Tuettu ARA-tuotanto oli vuonna 2019 yhteensä noin 7800 asuntoa. Pitkän ja lyhyen korkotuen vuokra-asuntojen tuotanto kasvoi voimakkaasti erityisryhmäasuntojen määrän samalla laskiessa. Opiskelija- ja nuorisosasuntojen rakentamista edistettiin nostamalla myönnettävien investointiavustusten enimmäismäärä 15 prosenttiin.

Yhteenvedona ympäristöministeriön vuoden 2019 toiminnasta voidaan todeta ministeriön onnistuneet hyvin tai erinomaisesti laajalla toimialallaan sekä kotimaassa että myös EU-työssä samoin kuin kansainvälisessä yhteistyössä. Kunnianhimoiset tavoitteet ja innovatiiviset ratkaisut lisäsivät merkittävästi kiinnostusta ympäristöministeriön työtä kohtaan kansainvälisillä areenoilla.

1.2 Toiminnan tuloksellisuus ja vaikuttavuus

1.2.1 Kestävä kehitys

Ympäristöministeriö osallistui vuonna 2019 aktiivisesti VNK:n vetämään työhön Agenda2030 toimeenpanemiseksi erityisesti ympäristötavoitteiden osalta. YM toimi kestävän kehityksen kokonaisarviointihankkeen (POLKU) ohjausryhmässä ja osallistui VTV:n kestävän kehityksen tarkastukseen. YM edisti kestävän kehityksen yhteiskuntasitoutuksen Green Dealejä teollisuuden (Kaupan Liitto, autoteollisuus, öljyala, työ-koneala) kanssa. Toimenpidesitoutuksia on vuoden 2019 loppuun mennessä liki 2000. YM valmisteli yhdessä VNK:n kanssa kaksi kestävän kehityksen toimikunnan kokousta ja osallistui Musiikkitalolla pidetyn Kestävän kehityksen tila ja tulevaisuus -tilaisuuden valmisteluun. YM järjesti EU-pj-kaudella Euroopan kestävän kehityksen verkoston (ESDN) vuosikonferenssin Finlandia-talolla, mikä käynnisti Suomen kahden vuoden puheenjohtajakauden ao. verkostossa.

Arktinen, pohjoismainen ja Venäjä-yhteistyö

Ympäristöhallinto antoi vahvan panostuksen Arktisen neuvoston Suomen puheenjohtajakauden toteutukseen, joka päättyi toukokuussa 2019 pidettyyn ulkoministerikokoukseen. Kokouksesta ei saatu yhteistä deklaraatiota. YM tuki UM:ötä neuvotteluprosessissa ja kokouksen sisällöntuotannossa, muun muassa järjestämällä onnistuneen sivutapahtuman mustasta hiilestä. Ulkoministerit hyväksyivät Arktisen neuvoston työryhmien työohjelmat 2019-2021, joiden pohjalta yhteistyö jatkuu, mukaan lukien niissä työryhmissä, joista YM on vastuussa. Suomi (SYKE/YM) vetää 2019 alkaen Arktisen Neuvoston meriympäristönsuojelutyöryhmää (PAME).

Kaiken kaikkiaan Suomen arktiseen näkyvyyteen panostettiin myös kansainvälisillä ympäristöfoorumeilla, ympäristösopimusten osapuolikokouksissa (ilmasto, biodiversiteetti ja kemikaalit) ja sähköisessä viestinnässä. Kansainvälistä tietoisuutta mustan hiilen ja muiden kaukokulkeutuvien saasteiden vaikutuksesta Arktisella alueella lisättiin erityisesti YK-tasolla.

Pohjoismaiden ministerineuvoston uuden ympäristö- ja ilmastoyhteistyöohjelman (2019-2024) toteuttaminen käynnistyi vuonna 2019. Vuoden alussa toteutuneen uudelleenjärjestelyn jälkeen ohjelmaa toteuttaa kuusi työryhmää: kiertotalous, ilmasto ja ilma, kemikaalit mukaan lukien ympäristö ja terveys, luonnon monimuotoisuus, meret ja rannikot sekä ympäristö ja talous. Pohjoismainen hiilineutraalisuusjulistus julkaistiin tammikuussa 2019 Suomen pääministerin sekä ympäristö- ja ilmastoministerin aloitteesta. Julistuksen pohjalta aloitettiin muun muassa selvityksen laatiminen Pohjoismaiden poluista kohti hiilineutraaliutta.

Venäjän toimet Ukrainassa vaikuttivat edelleen voimakkaasti Venäjää koskevaan kansainväliseen ympäristötyöhön ja rahoitukseen sekä EU:n ja Venäjän välisiin suhteisiin.

Ympäristöasiat olivat esillä Suomen ja Venäjän välisissä korkean tason tapaamisissa usean kerran vuoden 2019 aikana. Venäjän jätehuoltouudistuksen toteutus toi ympäristöhallinnolle paljon kysyntää asiantuntemuksesta. Ympäristöministeriö etsi aktiivisesti tapaa vastata kysyntään. Rahoitusta saatiin ulkoministeriöstä ja ympäristöministeriössä aloitti projektikoordinaattori, jonka tehtävänä on edistää jätehuolto- ja ympäristökasvatusyhteistyötä Venäjän kanssa, erityisesti Suomen lähialueilla. Korkean tason tapaamisissa pidettiin yllä Krasnyi Borin (Itämeri) tilannetta sekä luonnonsuojelun jatkuvuuden tärkeyttä (Fennoskandian vihreä vyöhyke). Suomalais-venäläinen luonnonsuojelutyöryhmä laati kaksivuotisen työohjelman. Suomen ja Venäjän hallitusten välisen talouskomission rakentamisen työryhmä kokoontui Suomessa ja sopi yhteistyön painopistealueista. Suomi osallistui aktiivisesti Luoteis-Venäjän ympäristöä saastuttavien kohteiden (Barents Hot Spots) arviointiin ja edesautti kohteissa tehtyjä ympäristöparannuksia.

1.2.2 Ympäristönsuojelu

Ympäristölupamenettelyjen kehittäminen jatkui

Ympäristönsuojelun sähköisen valvontajärjestelmän ja lupajärjestelmän kehittämistä jatkettiin ja niiden tietovarannot yhdistettiin. Valmistelu jatkuu vuonna 2020. Laki eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta (764/2019) tulee voimaan

1.9.2020, jolloin sähköisten asiointijärjestelmien on oltava käytössä. Uusi laki perustuu täysin sähköiseen asiointiin. Luvat ja valvonta -hankkeessa käynnistettiin palvelukerroksen kehittäminen. Ympäristöministeriö on asettanut seurantaryhmän, jonka tehtävänä on edistää sähköisen yhden luukun luomista ja toimeenpanoa. Tavoitteena on, että sähköinen palvelukerros on käytössä lain voimaan tullessa 1.9.2020.

Ympäristönsuojelulakiin valmisteltiin vuonna 2018 säännökset ympäristölupamenettelyä kevyemmästä uudesta **yleisestä ilmoitusmenettelystä** (HE 94/2018, laki ympäristönsuojelulain muuttamisesta 1166/2018), jotka tulivat voimaan 1.2.2019. Lakimuu-
tosten toimeenpanemiseksi valmisteltiin uudet lomakkeet toiminnanharjoittajille täyttö-
ohjeineen, järjestettiin viranomaisille koulutustilaisuuksia sekä ohjeistettiin käytännön
toimeenpanossa.

Ilmansuojelun tehostamiseen liittyvä työ etenee

Valtioneuvosto hyväksyi kansallisen ilmansuojeluohjelman yleisistunnossaan 7.3.2019. Ohjelman valmistelun aikana tehtyjen arvioiden mukaan päästökattodirektiivin päästövähennysvelvoitteiden toteutuminen ei edellytä kansallisia lisätoimia. Vaikka direktiivin päästövähennysvelvoitteet täytyisivät, ei edelleenkään olla tilanteessa, jossa terveyshaittoja ei syntyisi. Merkittävimmät terveyshaitat liittyvät nykytietyksen perusteella pienhiukkaspäästöihin, joiden pitoisuuksille ei ole määritelty turvallista kynnystasoa. Puun pienpoltto takoissa ja kiukaissa suurimpana pienhiukkasten päästölähteenä Suomessa edellyttää lisätoimia. Ilmansuojeluohjelman toimeenpanoverkon asettaminen on vielä kesken.

Pilaantuneiden maa-alueiden ympäristöriskien hallintaa koskeva työ etenee

Valtakunnallisen pilaantuneiden maa-alueiden riskienhallintastrategian (PIMA-strategia, 2015) tavoitteiden toteutumisesta vuoden 2018 loppuun mennessä on laadittu ensimmäinen väliarviointi, joka valmistuu helmikuussa 2020. Strategian tavoitteiden mukaisesti on luotu uusi valtion talousarvioon ja valtioneuvoston perustuva rahoitusjärjestelmä isännättömien ja kiireellisten kohteiden selvittämistä ja puhdistamista varten. Laki pilaantuneiden alueiden puhdistamisen tukemisesta (246/2019) sekä saman niminen valtioneuvoston asetus (1239/2019) tulivat voimaan 1.1.2020 ja korvaavat vanhaan sääntelyyn perustuneen valtion jätehuoltotyöjärjestelmän.

Pirkanmaan ELY-keskuksen yhteensovittaman valtakunnallisen tutkimus- ja kunnostusohjelmassa (Maaperä kuntoon -ohjelma) selvitettiin vuonna 2019 48 isännättömää riskikohdetta, joista 11 oli vuodelta 2018 siirtyneiden selvittämishankkeiden lisätutki-

muksia. Puhdistettuja riskikohteita valmistui neljä ja lisäksi Maaperä kuntoon -ohjelmassa on meneillään neljä puhdistushanketta, jotka on aloitettu edellisinä vuosina ja jotka valmistuvat vuosien 2020–2022 aikana. Näiden lisäksi uusia puhdistustöitä, jotka valmistuvat 2021–2022, aloitettiin vuonna 2019 kolmessa kohteessa.

Osa valtakunnallisen tutkimusohjelman öljyn saastuttamista kohteista rahoitetaan öljysuojarahastosta. Vuonna 2019 rahaston varoin tutkittiin 16 kohdetta ja kunnostus aloitettiin 17 kohteessa. ELY-keskus hyväksyi 6 kohteen kunnostuksen.

Etelä-Savon ELY-keskuksen kanssa on jatkettu yhteistä verkostohanketta pilaantuneiden pohjavesien riskienhallinnan kehittämiseksi (POAKORI). Hanke valmistuu tammi-kuussa 2020.

Maaperän tilan tietojärjestelmän (MATTI) ja sen sähköisen asioinnin kehittämistä osaksi valvonnan sähköistä järjestelmää on jatkettu vuonna 2019. Uudistettu MATTI otetaan käyttöön vuoden 2020 helmikuussa ja kehitystyötä jatketaan edelleen.

Toissijaisten ympäristövastuujärjestelmien kehittäminen etenee

Lainsäädäntöhanke toissijaisista ympäristövahinkojen vastuujärjestelmistä asetettiin. Hankkeen tavoitteena on luoda nykyistä kattavammat vastuujärjestelmät, joilla varaudutaan ympäristöriskien hallintaan, ympäristövahinkojen korvaamiseen ja ennallistamistoimien toteuttamiseen, kun vastuutaho on maksukyvytön, tuntematon tai tavoittamattomissa.

Toissijaisten ympäristövastuiden rahoitusjärjestelmien laajamittaisemman kehittämisen tueksi rahoitettiin valtioneuvoston yhteisen tutkimus- ja selvitystoiminnan rahoituksella kansainvälistä vertailua hyödyntämällä tehtävä tutkimushanke: Ympäristövahinkojen korvausten rahoittaminen maksukyvyttömyystilanteissa – Parhaat käytännöt ja vertailu.

Valtion talousarviosta on rahoitettu kahden isännättömän ympäristövahinkotapauksen korjaamista. Kustannuksia on aiheutunut muun muassa ympäristövahinkoriskin selvittämisestä, vesistövahingoista sekä vaarallisten jätteiden ja kemikaalien asianmukaisesta käsittelystä. Hituran kaivoksen sulkemista on rahoitettu jo vuodesta 2015 alkaen ja vuonna 2019 siihen myönnettiin noin 16 miljoonaa euroa. Toinen toissijaisen vastuun tapaus oli kirjapaino, jonka toiminnan loppumiseen liittyvän ympäristövahingon vaaran poistamiseen myönnettiin Etelä-Savon ELY-keskukselle 150 000 euroa.

Konkurssilain muuttamista koskevaan hallituksen esitykseen (HE 221/2018) sisällytetty konkurssipesän julkisoikeudellista ympäristövastuuta koskeva ehdotettu uusi luku poistettiin eduskunnassa esitystä hyväksyttäessä perustuslakivaliokunnan lausunnon jälkeen.

Kemikaalien hallintaa koskeva työ etenee

Kansainvälisten kemikaali- ja jättesopimusten yhteistyö edistyi. Tiedot uusista luonnolle haitallisista kansainvälisistä kemikaaleista ja jätteistä välittyivät päätöksentekoon. Kemikaalien ympäristövaikutusten osalta vuosi 2020 painottui Suomen EU-puheenjohtajuuden takia kansainvälisiin sopimusneuvotteluihin sekä neuvotteluprosessiin koskien kansainvälistä kemikaalistrategiaa ja kemikaalien ja jätteiden kestävä hallintaa vuoden 2020 jälkeen. Muovijätteiden osalta saavutettiin merkittävää edistymistä jätteensiirtoja koskevan Baselin sopimuksen osalta. Kestävän ja turvallisen kiertotalouden kehittämistä koskevassa VN-TEAS-hankkeessa tunnistettiin kansallisella tasolla merkittävimpiä haitallisiin/vaarallisiin aineisiin liittyviä ympäristö- ja terveysriskejä ja kartoitettiin toimia, joilla näitä riskejä voidaan kestävällä ja turvallisella tavalla hallita.

Pariisin sopimus toimeenpanovaiheessa

Vuonna 2016 voimaan tulleen Pariisin ilmastopimuksen myötä kaikkien maiden yhteisenä tavoitteena on rajoittaa maapallon keskilämpötilan nousu alle 2,0 asteeseen ja pyrkiä siihen, että keskilämpötilan nousu jäisi 1,5 asteeseen. Maailman kaikki maat ovat sitoutuneet toimiin ilmastomuutoksen hillitsemiseksi. Vuonna 2018 Katowicessa osapuolikokouksessa ilmastoneuvotteluissa sovittiin Pariisin ilmastopimukselle vahvat toimeenpanosäännöt. Madridissa 2019 onnistuttiin päättämään toimista, jotka vahvistavat ilmastomuutokseen liittyvien menetysten ja vahinkojen ehkäisyä ja käsitteilyä. Rahoitusta ja muuta tukea pyritään lisäämään ja kanavoimaan tehokkaammin erityisesti haavoittuvimmille kehitysmailla ja pienille saarivaltioille. Lisäksi maat sopivat sukupuolten tasa-arvon edistämisestä ilmastotyössä ja alkuperäiskansojen foorumin toimintaohjelmasta. Madridissa ei kuitenkaan päästy sopuun ainoasta auki olevasta toimeenpanosääntöjen kohdasta, kansainvälisten markkinamekanismien hyödyntämisestä Pariisin ilmastopimuksen kaudella, vaan neuvottelut siirtyivät jatkettavaksi seuraavaan kokoukseen. Maiden odotetaan päivittävän päästövähennyssitoumuksensa Pariisin sitoumukseen vuoteen 2020 mennessä.

EU:n pitkän aikavälin ilmastotavoitteesta sovittiin

Suomen puheenjohtajuuskaudella neuvoteltiin EU:n pitkän aikavälin ilmastotavoitteesta. Neuvottelut hiilineutraalius-2050 tavoitteesta huipentuivat Eurooppa neuvos-

tossa joulukuussa 2019. Neuvostossa saavutettiin poliittinen yhteisymmärrys ja hyväksyttiin päätelmät. Eurooppa-neuvosto vahvisti tavoitteen saavuttaa ilmastoneutraali EU vuoteen 2050 mennessä Pariisin sopimuksen tavoitteiden mukaisesti. Puola ei tässä vaiheessa voi sitoutua panemaan täytäntöön tätä tavoitetta omalta osaltaan ja Eurooppa-neuvosto palaa asiaan kesäkuussa 2020.

Ensimmäinen ilmastolain mukainen ilmastovuosikertomus annettiin

Ensimmäinen ilmastolain mukainen Ilmastovuosikertomus¹ annettiin eduskunnalle kesäkuussa 2019). Vuosikertomuksessa tarkastellaan erityisesti päästökaupan ulkopuolisten sektoreiden päästökehitystä suhteessa keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmassa asetettuihin päästövähennystavoitteisiin. Ensimmäinen keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelma valmistui vuonna 2017. Suomen tavoitteena on vähentää päästöjä päästökaupan ulkopuolella vähintään 16 % vuoteen 2020 ja 39 % vuoteen 2030 mennessä verrattuna vuoden 2005 tasoon. Vuosikertomuksen mukaan on todennäköistä, että sekä vuodelle 2020 ja että vuodelle 2030 asetetut tavoitteet saavutetaan, kun keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmassa (KAISU) listatut toimet toteutetaan.

Mustahiili- ja metaanipäästöt

Suomen puheenjohtamaan Arktisen neuvoston ulkoministerikokoukseen toteutettiin kaikkien maiden hyväksymä mustaa hiiltä ja metaania koskeva raportti sekä työryhmän työtä ohjaava työohjelma 2019-2021.

Kohti kiertotaloutta

Ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen ja luonnonvarojen ylikulutus ovat ihmiskunnan vakavimpia ongelmia, joihin kiertotalous tarjoaa yhden vastauksen. Kiertotalous oli aktiivisesti esillä Suomen EU-pj-kaudella, mm. yhtenä epävirallisen ympäristöministerikokouksen teemoista. Suomen johdolla valmisteltiin myös EU:n ympäristöneuvoston kiertotalouden päätelmät. Samalla valmistauduttiin yhteistyössä keskeisten ministeriöiden kanssa hallitusohjelman mukaisen poikkihallinnollisen kiertotalouden edistämiohjelman laatimiseen.

Neuvottelut kertakäyttömuoveja koskevasta direktiivistä (ns. SUP-direktiivi) saatiin päätökseen keväällä 2019 ja valmistautuminen kansalliseen täytäntöönpanoon alkoi. Tätä varten laadittiin mm. selvitys koskien toimeenpanon vaihtoehtoja. Kansallisen

---

¹ Ilmastovuosikertomus <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-017-0>

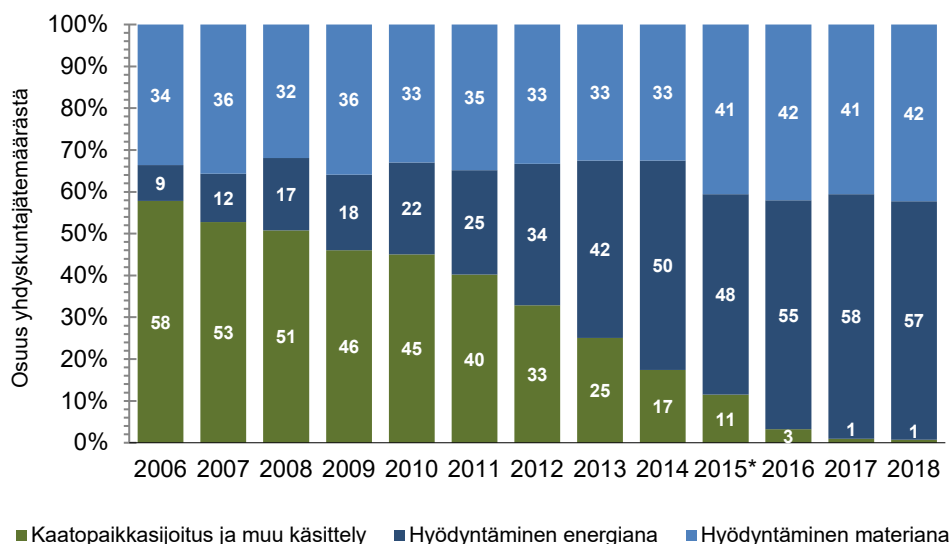
muovitiekartan² toimeenpano jatkui aktiivisena. Lisäksi joulukuussa 2017 hyväksytyn Valtakunnallisen jätesuunnitelman ”Kierrätyksestä kiertotalouteen” toimeenpanoa jatkettiin. Suunnitelma sisältää myös toimia jätteen synnyn ehkäisemiseksi.

Materiaalitori eli jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalusta avattiin julkiseen käyttöön huhtikuussa 2019 ja pilotoitien jälkeen otettiin käyttöön myös sen ensimmäinen päivitys syksyllä. Matereriaalitoria hallinnoi Motiva. Motivan koordinoiman teollisten symbioosien toimintamallin kehittämistä jatkettiin suhteessa Materiaalitoriin. Torin lakisääteisen käytön alkamiseen valmistauduttiin vuoden 2020 alusta. Materiaalitorin käyttöä koskeva jäteasetuksen muutos (1096/2019) hyväksyttiin marraskuussa.

Yhdyskuntajätteen sijoittaminen kaatopaikalle on vähentynyt merkittävästi viime vuosina. Kehitykseen on vaikuttanut erityisesti vuoden 2016 alussa voimaan tullut orgaanisen jätteen kaatopaikkakielto. Vuonna 2018 enää 0,7 % yhdyskuntajätteestä sijoitettiin kaatopaikalle. Jätteen materiaalihyödyntämisen osuus kasvoi hieman ollen 42 prosenttia. Erilliskerätyistä jätejakeista erityisesti puuta ja muovia hyödynnettiin aiempia vuosia enemmän. Jätteiden energiahyödyntäminen oli edelleen merkittävin yhdyskuntajätteen käsittelymuoto, vaikkakin sen osuus laski hieman, 57 prosenttiin. Yhdyskuntajätteiden energiahyödyntäminen perustuu sähkön ja lämmön yhteistuotantoon, ja lämpöä hyödynnetään varsinkin kaukolämpöverkoissa. Yhdyskuntajätteiden kokonaismäärä oli vuonna 2018 noin 3 miljoonaa tonnia. Kasvua edellisvuoteen oli lähes 230 000 tonnia, mikä merkitsee noin kahdeksan prosentin lisäystä. Osa kasvusta selittyy tilastoinnin epävarmuuksilla.

---

2 Kansallinen muovitiekartta www.muovitiekartta.fi

Kuva 1. Yhdyskuntajätteen hyödyntäminen ja käsittely vuosina 2006–2018³

** Kuitupakkausten tilastointimenetelmään tehtiin muutos.

(Lähde: Tilastokeskus ja VALTSU-seuranta; Kuva:SYKE)

Kuutta eri jätealan direktiiviä koskevan säädöspaketin toimeenpanoa koskevan työryhmän mietintö valmistui syyskuussa. Hallituksen esitysluonnos valmisteltiin sen pohjalta. Luonnos ei kuitenkaan vielä edennyt lausuntokierrokselle. Kansallisen toimeenpanon lisäksi osallistuttiin komission toimeenpanotyöhön (komission ohjeet ja asetukset). Kiristyneet kierrätystavoitteet ja tuottajien kustannusvastuun tarkentuminen edellyttävät merkittäviä uusia ohjauskeinoja.

Sääntelyn keventämiseksi laadittiin ohjeet jätteeksi luokittelun päättymisen tapauskohtaiseen arviointiin sekä valmisteltiin betonimursketta koskevaa asetusta sekä jätelajikohtaisia taustaselvityksi (jätteenpolton kuona, muovien kierrätys). Sujuvoittamistyö eteni jättesäädöspaketin toimeenpanotyön takia suunniteltua hitaammin.

Jätedirektiivien ja SUP-direktiivin toimeenpanon edellyttämä jäte- ja tuotetietojärjestelmän uudistaminen alkoi. Järjestelmä uudistusta tarvitaan myös kiertotalouden yleiseen edistämiseen ja jätetilastojen luotettavuuden parantamiseen.

³ http://tilastokeskus.fi/til/jate/2018/jate_2018_2020-01-15_tie_001_fi.html

Vuonna 2019 tehtiin päätös luopua valtion öljyjätehuoltojärjestelmästä ja siihen liittyen öljyjättemaksun keräämisestä. Alkuvuonna allekirjoitettiin Green Deal voiteloöljyjätteidien talteenoton ja materiaalin hyödyntämiseksi sekä myönnettiin käyttämättä jääneistä öljyjättemaksuista valtionavustuksia öljyjätehuollon kehittämiseen.

Julkisia kestäviä hankintoja edistettiin mm. osallistamalla kestävien ja innovatiivisten julkisten hankintojen osaamiskeskuksen (KEINO) ohjaamiseen, hankintoja koskevaan Green Deal -pilotointiin, ympäristöhankintojen vaikuttavuusinvestointien pilotointiin sekä valtiovarainministeriön ja Kuntaliiton johdolla kansallisen hankintastrategian valmisteluun.

Ympäristövaikutusten arviointi

Ympäristöministeriössä valmisteltiin hallituksen esitys eduskunnalle ympäristöministeriön hallinnonalan eräiden julkisia kuulutuksia koskevien säännösten muuttamista koskevaksi lainsäädännöksi (HE 73/2019 vp), joka hyväksyttiin eduskunnassa joulukuussa. Esityksellä tehtiin muutoksia muuan muassa YVA-lakiin (252/2017) ja SOVA-lakiin (200/2005). Ympäristöministeriö myös aloitti SOVA-asetuksen (347/2005) 1 §:n luetteloa ympäristöarviointia edellyttävistä suunnitelmista ja ohjelmista koskevan muutoksen valmistelun.

Ympäristöministeriö hoiti Espoon YVA-yleissopimuksen ja SOVA-pöytäkirjan mukaiset tehtävät liittyen valtioiden rajat ylittäviin hankkeisiin sekä suunnitelmiin ja ohjelmiin. Näistä merkittävin oli Suomen ja Viron välinen rautatietunnelihanke. Suomen EU-puheenjohtajuuskauden tehtävänä hoidettiin Espoon sopimuksen ja SOVA-pöytäkirjan 8:n:n työryhmäkokouksen EU-kantojen koordinointi.

Suomen Arktisen neuvoston puheenjohtajuuskaudella 2017–2019 tehdyt Arktisen YVAN hyvän käytännön suositukset (Good Practices for Environmental Impact Assessment and Meaningful Engagement in the Arctic – Including Good Practice Recommendations) hyväksyttiin toukokuussa 2019 Arktisten maiden ulkoministerien kokouksessa. Suositukset olivat esillä myös kansainvälisen vaikutusten arviointijärjestön IAIA:n (International Association for Impact Assessment) vuosikonferenssissa, jossa Arktiselle neuvostolle myönnettiin järjestön merkittävin vuotuinen kunnianositus, ”Global Award”. Yhtenä perustelua olivat edellä mainittujen suositusten laatiminen. Syyskautena on keskitytty suositusten toimeenpanon edistämiseen ja yhteisseminaarin järjestämiseen asiasta Inarissa tammikuussa 2020. Työseminaariin on osallistumassa Suomesta, Ruotsista ja Norjasta viranhaltioita sekä saamelaisorganisaatioiden edustajia.

Ympäristötietoisuuden ja ympäristökasvatuksen edistäminen sekä ympäristöjärjestöjen tukeminen

Vuonna 2019 harkinnanvaraista valtionavustusta myönnettiin 36 ympäristö- ja asuntoalan järjestöille niiden perustoimintaan tai neuvonta- ja valistustyöhön, yhteensä 1,028 milj. euroa. Ympäristönhoitoon (ml. saaristo- ja tunturialueiden jätehuoltoon) osoitettiin yhteensä 552 000 euroa ja ympäristökasvatus- ja valistushankkeisiin 250 000 euroa. Lisäksi avustusmomentilta kohdennettiin suoraan Suomen Metsästäjäliitolle 100 000 euroa eduskunnan päätöksellä. Ympäristö- ja asuntoalan järjestöille myönnettävien harkinnanvaraisten valtionavustusten haku- ja käsittelyprosessin kehittäminen jatkui edelleen.

Ympäristöministeriö osallistui maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan yhteisen maatalouspolitiikan uudistamisen valmisteluun. Tavoitteena on ympäristö- ja ilmasto- ja maatalouspolitiikan koherenssin lisääminen. Erityisesti tavoitteena on, että yhteisen maatalouspolitiikan valmistelussa tulisivat entistä vahvemmin huomioiduksi vesien- ja merenhoidon, luonnon monimuotoisuuden edistämisen, maisemanhoidon ja ilmastotavoitteiden saavuttaminen. Työ jatkuu vuonna 2020. Lisäksi ympäristöministeriö osallistui uutta metsätalouden kannustinjärjestelmää valmistelevalle työryhmän työhön. Tavoitteena on suunnata tuet aikaisempaa selvemmin ympäristöhyötyjen tuottamiseen kuten metsätalouden vesiensuojelurakenteisiin ja luonnon monimuotoisuuden edistämiseen.

Ympäristöllisten menettelyjen yhden luukun lakihanke

Ympäristölainsäädäntöä ollaan menettelyllisesti uudistamassa niin, että ympäristöllisiä lupamenettelyjä yhteensovitetään hyödyntäen yhden luukun periaatetta. Yhden luukun mallissa lupa-asiakas asioisi eri viranomaisten kanssa yhdeltä asiointipisteeltä, josta voisi kerralla hakea keskeisiä tiettyyn hankkeeseen tarvittavia lupia. Lupamenettelyjen yhteensovittaminen toteutettaisiin sovittamalla samanaikaisesti vireillä olevien lupahakemusten käsittelyvaiheet ajallisesti yhteen ja yhdistämällä eräitä niihin liittyviä tehtäviä. Esityksen tavoitteena on sujuvoittaa, yhdenmukaistaa ja nopeuttaa ympäristöön vaikuttavien hankkeiden lupamenettelyjä. Ympäristölupien yhden luukun lakihankeella toteutettiin pääministeri Juha Sipilän hallitusohjelman tavoitteita erityisesti sääntelyn sujuvoittamisen osalta.

Laki eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta (764/2019) ja siihen liittyvät liitelait on hyväksytty ja vahvistettu 19.6.2019 ja ne tulevat voimaan 1.9.2020. Ympäristöministeriö asetti 6.6.2019 täytäntöönpanon seurantaryhmän yhden luukun lainsäädäntöhankkeesta aiheutuvien toimenpiteiden suunnitteluun ja toteutuksen seurantaan. Seurantaryhmän toimikausi on 15.6.2019–31.12.2020. Seurantaryhmä hyödyntää työssään TEM:n LUVAT JA VALVONTA -kärkihankkeen tuloksia.

1.2.3 Luonnonsuojelu

Luonnonsuojelualueverkosto kehittyy

Valmistelut ja jatkoselvitykset aloitettiin kansallispuistoverkoston laajentamiseksi hallitusohjelman mukaisesti. Asetuksilla perustettavien valtion maiden luonnonsuojelualueiden säädösten valmistelu eteni maakunnallisina kokonaisuuksina. Etelä-Karjalan ja Etelä-Savon luonnonsuojelualueita koskevat asetukset annettiin vuonna 2019, Pohjois-Karjalan ja Länsi-Lapin säädöspaketit etenivät lausunnoille, Ylä-Lappi osallistamisvaiheeseen ja muut alueelliset säädöspaketit ovat vielä perusvalmistelussa. Valmistella olevien luonnonsuojelualueiden lukumäärä on noin 510 ja yhteispinta-ala noin 220 000 hehtaaria. Niitä koskevien asetusten antaminen siirtyi vuodelle 2020. Vuonna 2011 alkaneen säädösvalmistelun aikana perustettujen suojelualueiden yhteismäärä on vuoden 2019 lopussa 342 aluetta ja 292 104 hehtaaria, mikä on noin 41 prosenttia hankkeen 720 000 hehtaarin kokonaistavoitteesta.

Kansallisten kaupunkipuistojen verkoston kehittämiseksi valmisteltiin Savonlinnan kaupunkia koskeva kaupunkipuiston perustamisselvitys, Helsingin vastaava selvitys valmistuu ja Kokkolan kansallinen kaupunkipuisto perustetaan 2020. Natura-alueiden tilan arviointi eteni ministeriön ohjauksessa suunnitellusti Metsähallituksessa ja kaikissa ELY-keskuksissa, kahdella ELY-alueella jo valmiiksi.

Luonnonsuojelulainsäädännön uudistaminen

Joulukuussa 2019 käynnistettiin lainsäädäntöhanke luonnonsuojelulainsäädännön uudistamiseksi asettamalla hankkeelle ohjausryhmä ja kolme projektiryhmää. Tavoitteena on vuoden 2020 aikana valmistella hallituksen esitys laiksi rauhoitettujen lajien aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta, ja vuonna 2021 hallituksen esitys luonnonsuojelulaiksi sekä kehittää ekologista kompensatiota.

Helmi-elinympäristöohjelma

Hallitusohjelman mukaisesti syksyllä 2019 käynnistettiin elinympäristöjen tilan parantamisen toimintaohjelma, Helmi-ohjelma. Ohjelman neljälle keskeiselle teemalle: soiden suojelu ja ennallistaminen sekä lintuvesien ja perinnebiotooppien kunnostus asetettiin määrälliset tavoitteet tälle hallituskaudelle. Kahden muun teeman, metsäisten elinympäristöjen hoidon sekä vesi- ja rantaluonnon kunnostuksen sisältöä viimeistellään vuonna 2020. Sidosryhmäyhteistyö ja laajan ohjelman organisointi on käynnistetty ja ohjaus- ja työryhmä asetettiin tammikuussa 2020 Helmi-ohjelman pitkän aikavälin tavoitteiden laatimiseksi. Ohjelma on suunniteltu toimeenpantavaksi 2020–2030.

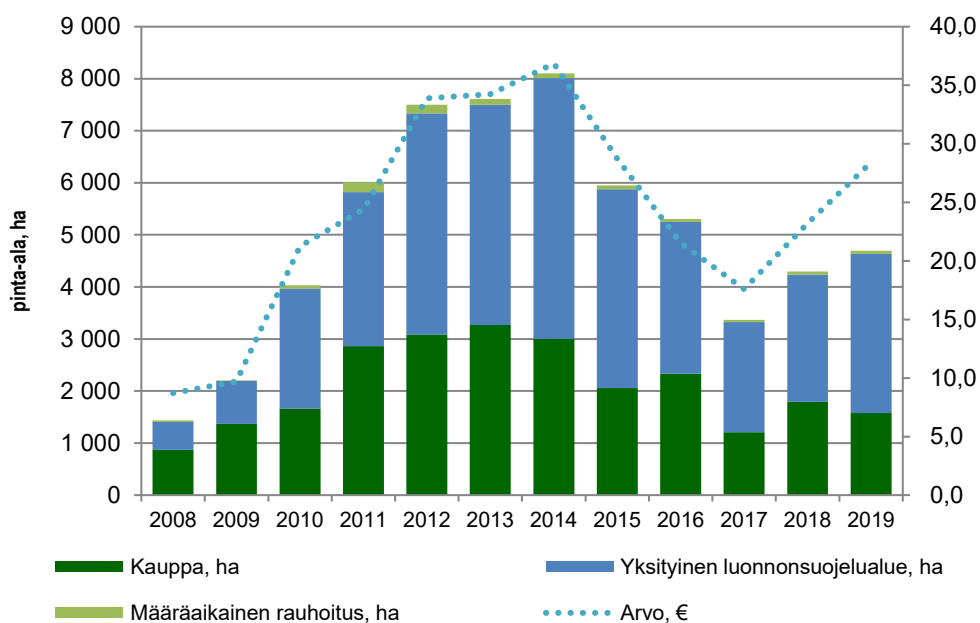
Helmi-ohjelma on keskeinen keino hallitusohjelman luonnon monimuotoisuutta koskevan strategisen tavoitteen saavuttamisessa sekä luonnonsuojelun 100 miljoonan euron vuotuisen lisärahoituksen kohdentamisessa.

Metsien ja soiden suojelua jatkettiin

Vapaaehtoinen luonnonsuojelu metsien ja soiden osalta on edennyt suunnitellusti. Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman METSO:n suojelutavoite vuonna 2019 oli 4 500 hehtaaria ja tavoite saavutettiin 4 696 hehtaarin tuloksella. Ilahduttavaa oli METSO:n hyvä tulos Hämeen ja Etelä-Pohjanmaan sekä tämän suojelutuloksen selvä parannus Varsinais-Suomen, Kaakkois-Suomen ja Etelä-Savon ELY-keskusten alueella verrattuna edelliseen vuoteen. METSO-ohjelman toteutuksen painopisteen kääntäminen eteläisimpään Suomeen on kuitenkin haastavaa muuta Suomea vähäisemmän tarjonnan takia. Tämän vuoksi vuonna 2019 toteutettiin neljä kohdennetun markkinoinnin hanketta ostopalveluina Suomen metsäkeskuksesta ja paikallisilta metsänhoitoyhdistyksiltä. Hankkeet lisäsivät METSO-kohteiden tarjontaa kohdealueillaan ja näkyivät ELY-keskusten toteutumistuloksissa.

Muiden suojeluohjelmien sekä kaavojen suojeluvarausten toteutustavoite 1 930 ha ylitettiin tuloksen oltua noin 2 372 ha.

Kuva 2. METSO-pinta-alat ja kustannukset

Lajien ja luontotyyppien suojelu ja hoito

Lajien viides uhanalaisuusarviointi julkaistiin maaliskuussa 2019. Arvioinnin tuloksista on viestitty aktiivisesti. Tulokset osoittivat, että lajiston monimuotoisuuden köyhtyminen on Suomessa edelleen jatkunut, vaikkakin samaan aikaan myös myönteistä kehitystä on osassa lajistoa tapahtunut. Arvioiduista yli 22 000 lajista 11,9 % on uhanalaisia, kun edellisessä arvioinnissa uhanalaisten osuus oli 10,5 %.

Luontotyyppien joulukuussa 2018 julkaistu toinen uhanalaisuusarviointi käännettiin keskeiseltä osin englannin kielelle ja julkaistiin 2019. Uhanalaisuusarviointien tuloksia hyödynnettiin hallitusohjelman, luonnon monimuotoisuuden tilan parantamisen toimintaohjelman sekä kansainvälisten sitoumusten päivitysten valmisteluissa. Tulokset palvelevat jatkossa myös eri hallinnonaloja ja tutkimusta. Panostukset niin lajien kuin luontotyyppienkin uhanalaistumiskehityksen pysäyttämiseksi ovat vuoden kuluessa merkittävästi lisääntyneet muun muassa Helmi-ohjelman kautta.

Perinnebiotooppien valtakunnallista inventointihanketta jatkettiin tekemällä maastoselvityksiä useimpien ELY-keskusten alueella. Inventointien maastotyöntekijöille järjestettiin koulutustilaisuus Pohjois-Pohjanmaalla.

Ympäristöministeriö myönsi ELY-keskuksille 1 468 234 euroa rauhoitettujen eläinten vuonna 2019 aiheuttamien vahinkojen korvaamiseksi. Korvauksista 81 % maksettiin Pohjois-Karjalan ja Kaakkois-Suomen ELY-keskusten toimialueen vahinkojen johdosta. Lisäksi vuonna 2019 myönnettiin maakotkan porotaloudelle aiheuttamien vahinkojen korvaamiseksi yhteensä 990 350 euroa.

Kansainväliset luonnonsuojeluvuorotteet

Suomen ja EU:n päätavoitteena on YK:n biologista monimuotoisuutta koskevan yleis-sopimuksen mukaan pysäyttää luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen ja ekosysteemipalvelujen heikentyminen vuoteen 2020 mennessä. Luonnon monimuotoisuus-sopimuksen (CBD) Suomen 6. maaraaportti toimitettiin sopimus-sihteeristölle alkuvuodesta 2019. Suomen EU-puheenjohtajuuskaudella hyväksyttiin päätelmät luonnon monimuotoisuudesta ympäristöneuvostossa joulukuussa 2019. Päätelmät ohjaavat EU:ta ja sen jäsenmaita luonnon monimuotoisuutta koskevien tavoitteiden ja päämäärien saavuttamisessa vuodesta 2020 eteenpäin. Päämääriin sisällytetään mitattavia tavoitteita ja indikaattoreita luonnon monimuotoisuuden häviämisen pysäyttämiseksi ja ekosysteemien ennallistamiseksi vuoteen 2030 mennessä.

EU:n puheenjohtajuuskauden velvoitteet hoidettiin kokonaisuutena erinomaisesti. Suomen kaudelle yllättäen siirtyneen CITES-sopimuksen osapuolikokouksen vaativa

